

HD 20 18

HÖGSTA DOMSTOLENS VERKSAMHETSBERÄTTELSE

Innehållsförteckning

Ordföranden har ordet _____	5
En pionjär i Högsta domstolen _____	9
Den första tiden som justitieråd _____	13
Vägen till ett prejudikat _____	16
Högsta domstolen land och rike runt _____	35
Rättsfall i korthet 2018 _____	38
Några händelser under året _____	42
Statistik _____	44

Ordföranden har ordet

Nästa år är det 230 år sedan Gustav III inrättade Högsta domstolen. Uppgifterna för domstolen

har förstas förändrats under årens lopp men den centrala uppgiften – att döma i sista instans – ligger fast.

Även om det mesta i domstolens verksamhet handlar om att verka i nuet och att blicka framåt skadar det inte att då och då stanna upp och reflektera kring det som har varit.

En påtaglig anledning till att vi just under 2018 har tänkt på kopplingarna tillbaka i historien är att vi under året invigt ett porträttgalleri över alla domare som har tjänstgjort i domstolen sedan 1789.

På ett par väggar i Bondeska palatset finns nu ett galleri med samtliga 322 justitieråd som fram till i dag verkat i domstolen. Det har varit ett omfattande arbete att få fram dessa bilder. Och det har krävt en hel del efterforskningar och detektivarbete. Med några undantag så finns nu porträtt på samtliga justitieråd.

Från slutet av 1800-talet och framåt består porträtten av vanliga fotografier medan de äldre porträtten utgörs av fotograferade målningar. Det är ett mycket spännande porträttgalleri med många inom juridiken kända namn. Många av personerna är även bekanta från andra sammanhang, bland annat från politikens värld.

Porträttgalleriet avtäcktes passande nog i anslutning till att domstolen tackade av ordföranden Stefan Lindskog, som avgick med pension i slutet av sommaren. Frågan om att skapa

ett porträttgalleri av detta slag hade diskuterats tidigare men det var först genom Stefan Lindskogs initiativ som arbetet verkligen tog fart och kom att genomföras.

En nedslående insikt när man granskar porträtten är att man måste leta sig långt fram i tiden innan man finner det första kvinnliga justitierådet. Först 1968 utnämndes Ingrid Gärde Widemar som den första kvinnliga domaren i domstolen. Det var ett väldigt viktigt genombrott. Om denna kvinnliga pionjär på juridikens område kan man läsa mera i Kerstin Calissendorffs artikel längre fram i denna verksamhetsberättelse.

Men det mesta här i domstolen handlar förstas om nuet och om framtiden. En fråga som vi under senare år har arbetat aktivt med är att fördjupa kontakterna med domstolar, åklagare, advokater och andra som är berörda av vår verksamhet. Det handlar om att vi vill få en bild av hur vår verksamhet i stort uppfattas. Men det handlar också om att få höra deras uppfattningar när det gäller behovet av vägledning genom >

prejudikat på olika rättsområden. Vi har därför regelbundna så kallade prejudikatmöten där dessa frågor diskuteras.

Som ett ytterligare medel för att sprida information om vår verksamhet och öka dialogen bedriver vi sedan en tid tillbaka ett studiebesöksprojekt. Vi besöker olika domstolar i landet eller tar emot domstolar som vill besöka oss i Stockholm. Om detta projekt kan man läsa mer i Måns Wigéns artikel.

Utöver statistik, redogörelser för viktigare avgöranden och annan liknande information innehåller verksamhetsberättelsen i år en presentation av domstolens arbete med ett mål från det att prövningstillstånd beviljas till dess det föreligger ett färdigt vägledande avgörande. Steg för steg beskrivs de olika faserna i handläggningen.

I likhet med tidigare år så har vi under året på olika sätt samverkat med Högsta förvaltningsdomstolen. I de kontakter vi har mellan de båda domstolarna kan man konstatera att både Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen har möjlighet att verka under förutsättningar som gör att vi väl kan fullgöra våra uppgifter som högsta instanser och prejudikatdomstolar. Så är det tyvärr inte överallt. Ser man ut över världen i stort finns det många länder där domstolarna inte kan fungera på det sätt som krävs. Politisk inblandning som begränsar domstolarnas oberoende är vanligt förekommande.

Korruption och bristande resurser är andra problem. Detta medför att domstolarna inte kan fullgöra sina uppgifter och inte heller utgöra det yttersta skyddet för rättssäkerheten och för att människor ska kunna ta tillvara sina rättigheter.

Sorgligt nog finns problem av detta slag även i Europa och inom EU-samarbetet. Polen och Ungern lyfts ofta fram som exempel. Men risken för att problemen sprids ska inte underskattas. I det internationella samarbete som Högsta domstolen tillsammans med Högsta förvaltningsdomstolen deltar i träffar representanter från våra domstolar regelbundet företrädare för andra högsta domstolar bland annat inom EU. När dessa företrädare beskriver de svårigheter som de ställs inför i sin vardag blir problemen konkreta och det är en mycket nedslående bild som tonar fram i vissa länder. Vi får verkligen hoppas att den negativa trend som vi har sett på detta område snart bryts.

I Sverige har våra folkvalda representanter i riksdagen sett den oroande utvecklingen i andra länder och har initierat tanken på en översyn av de bestämmelser som reglerar olika frågor om domstolarnas ställning och oberoende. Detta är mycket glädjande. Och det gör att dessa rader kan avslutas i en positiv anda.

ANDERS EKA
JUSTITIERÅD OCH
HÖGSTA DOMSTOLENS ORDFÖRANDE

Ingrid Gärde Widemar Fotograf: Benno Movin-Hermes 1971

En pionjär i Högsta domstolen

Fredagen den 29 mars 1968 utnämndes riksdagsmannen och advokaten Ingrid Gärde Widemar till

justitieråd. Hon blev då Högsta domstolens 248:e domare sedan domstolen inrättades år 1789. Alla hennes företrädare var män.

Utnämningen väckte uppmärksamhet i dagspressen och i juristvärlden. Det fanns flera skäl till det. Ett var att Ingrid Gärde Widemar var välkänd. Hon hade flitigt deltagit i samhällsdebatten, bland annat hade hon under några år en kolumn i Aftonbladet, hon skrev artiklar, intervjuades och höll tal. I boken "Hatt och huva", som blev en språngbräda i hennes politiska karriär, hade hon visat på svårigheterna för kvinnor i statlig tjänst och på motviljan mot kvinnliga chefer trots de ändringar i lagstiftning som tidigare hade utgjort hinder för kvinnor i offentlig anställning.

När Ingrid Gärde Widemar utnämndes hade hon varit folkpartistisk riksdagsledamot i 20 år. I riksdagen gjorde Ingrid Gärde Widemar avtryck i den tidens stora samhällsfrågor då hon bland annat verkade för ett förbud mot barnaga, mot sambeskattning av äkta makar, för åtalsfrihet mot kvinnor som gjort abort i Polen, för kvinnors rätt att bära sitt flicknamn, för lika lön för lika arbete, för kvinnors rätt att prästvigas och andra jämställdhetsfrågor.

Ett tecken på hennes förmåga och skicklighet i riksdagsarbetet var att

hon blev den första kvinnliga ordföranden i ett riksdagsutskott – det betydelsefulla första lagutskottet.

En pionjär även i den rollen.

Ett ytterligare skäl till uppmärksamheten var naturligtvis att Ingrid Gärde Widemar var den första kvinnan på en så hög domarbefattning. I justitierådet Olle Höglunds artikel i Svensk Juristtidning år 1989 "Advokater i Högsta domstolen" framhåller han att skälet till att det dröjde så länge ingalunda berodde på något slags reaktionär inställning i Högsta domstolen. Tvärtom hade domstolen vid flera tillfällen givit uttryck åt att den gärna skulle se en kvinna som ny ledamot.

En förklaring till att det dröjde så länge får antas ha varit att kvinnors insteg på arbetsmarknaden för jurister kom, liksom inom många andra akademiska yrken, förhållandevis sent. Ingrid Gärde Widemar var född 1912. Först från och med år 1870 hade kvinnor tillåtits avlägga studentexamen och före år 1900 hade endast en kvinna, Elsa Eschelsson, studerat juridik. Före första världs->

kriget hade fem kvinnor avlagt motsvarigheten till juristexamen.

Länge var yrkesvalen få för kvinnor med högre utbildning eftersom de, med vissa undantag för lärare och sjuksköterskor, inte tilläts inneha statliga tjänster. Det medförde att de kvinnor som hade studerat juridik och som var yrkesamma i regel kom att driva egen verksamhet som advokater. Det ledde också till att det tog relativt lång tid innan antalet kvinnliga domare blev ett flertal. I sammanhanget kan erinras om att den första kvinnliga professorn i juridik, Anna Christensen, utnämndes först år 1976.

Ett för vår tid något främmande sätt att uppmärksamma Ingrid Gärde Widemars inträde i Högsta domstolen stod Dagens Nyheter för. Journalisten skrev ”Det är en parant och välklädd kvinna de äldre herrarna i Högsta domstolen får som kollega. Hennes omtalade intresse för kläder och mode bryter mot en manlig homogenitet, förmodligen i grått.”

Vid en träff som hölls för bland andra pensionerade ledamöter vid Högsta domstolen under våren 2018 uppmärksammades särskilt att det var 50 år sedan Ingrid Gärde Widemar utnämndes. Vid den sista träffen för pensionerade ledamöter vid Högsta domstolen som Ingrid Gärde Widemar själv deltog i något år innan hon gick bort, framhöll hon om sin tjänstgöring i domstolen att det hade varit hennes lyckligaste tid.

När dåvarande ordföranden i Högsta domstolen Marianne Lundius våren 2016 bjöd hem samtliga någon gång utnämnda kvinnliga justitieråd, det vill säga de aktiva, de som hade avgått för annat ämbete och de som hade pensionerats, var alla utom Ingrid Gärde Widemar i livet. Alla skulle ha fått plats kring middagsbordet. Det var 14 stycken.

KERSTIN CALISSENDORFF
JUSTITIERÅD

Den första tiden som justitieråd

Ett drygt år har gått sedan min första arbetsdag i Högsta domstolen. På det där märkliga sättet

som ofta kännetecknar en tid då det skett större förändringar i livet, känns det samtidigt mycket länge sedan – och som att det knappt gått någon tid alls. Denna upplevelse bidrar nog också till att det är svårt att ge en heltäckande beskrivning av hur den första tiden har varit. I stället får det bli några nedslag.

Första veckan var lite av en rivstart. Det passade mig bra eftersom jag tror att det är det bästa när man ska kasta sig ut i något helt nytt och okänt (och kanske mer än en aning skrämmande). Redan någon vecka innan jag började hade jag fått en liten försmak på ett av de mer kännetecknande inlagen för arbetet som justitieråd. Jag hade nämligen fått några uppsättningar så kallade tryck skickade hem till mig för inläsning.

Första arbetsdagen, efter den traditionella hälsningsceremonin, skulle jag få sitta med och lyssna på föredragningar av mål som prövas av tre ledamöter (frågor om prövningstillstånd eller enklare extraordinära mål). Dagen därpå skulle jag delta som en av fem ledamöter i ett mål som skulle avgöras slutligt.

Ett tryck innehåller det material som den föredragande justitiesekreteraren bedömer behövs för att justitieråden ska kunna avgöra den fråga som ska prövas. Trycken är ofta mycket omfattande om ett mål ska avgöras slutligt av fem ledamöter och något

mindre omfattande (men kanske ändå inte vad de flesta skulle kalla ett litet material) i mål som föredras för tre ledamöter.

Så redan före den där första dagen hade jag alltså läst tryck avseende ett antal mål. I femmansmålet hade jag också fått lov att bilda mig en uppfattning om hur jag ansåg att målet borde avgöras och förberett vad jag skulle säga angående det vid föredragningen. Inte helt lätt utan att tidigare ha varit med vid en föredragning i Högsta domstolen. Som tur var rörde målet något som jag kände väl till från min föregående arbetsplats, nämligen övergångsbestämmelser till ny lag.

Det som den här starten gav en indikation på var hur arbetet löper på i domstolen i ett förhållandevis högt tempo. Och den första hösten handlade för min del mycket om att få ett grepp om hur arbetet är upplagt med den rätt inrutade veckogången i domstolen, och att lära mig hur just jag bör disponera min tid för att hinna lägga rätt mängd tid på rätt saker. En annan sak jag fick en första inblick >

i var omfattningen av den inläsning som krävs för arbetet. Som helt nytt justitieråd upplevde jag under hösten 2017 att jag aldrig under mitt yrkesliv hade ägnat så mycket tid åt att läsa som här. Och då hade ändå mitt tidigare arbetsliv – senast i tjänsten som rättschef i Justitiedepartementet – i mångt och mycket handlat om att läsa stora mängder text.

Mycket att läsa in alltså och mycket tid som behöver läggas på jobbet. Men otroligt roligt. Att arbeta som justitieråd kan inte beskrivas på något annat sätt än som ett privilegium. Tänk bara att få ett gediget material avseende ett intressant mål framtaget av en skicklig justitiesekreterare, med ett väl genomarbetat betänkande med förslag till avgörande bifogat, och så få försjunka i allt detta! Och sedan få diskutera med lika insatta kollegor hur detta inte tidigare lösta juridiska problem bör lösas. Det är svårslaget. Och till det kommer ett alltid lika trevligt samarbete med alla personalkategorier i domstolen.

Första hösten hann jag förstås vara med och avgöra ett antal spännande mål och vara referent i några stycken. Som referent tillkommer den i mitt tycke kanske mest utmanande och roligaste arbetsuppgiften i domstolen, nämligen att skriva ett utkast till avgörande i målet. Ibland kan det vara förknippat med stor vånda att sätta igång med en text och få ner de där

första orden på papperet. Men när det väl är gjort är det oerhört stimulerande att arbeta för att åstadkomma en bra, tydlig text som klargör rättsläget och varför domstolen kommit fram till en viss bedömning.

För egen del tycker jag också att den bearbetning av texten som därefter görs av ledamöterna gemensamt är mycket givande. Stora delar av det arbetet sker vid det som kallas återställningar, vid sittande bord, där ordföranden sköter tangentbordet. Det kan förstås vara lite plågsamt att få sin text ifrågasatt och se den bli ändrad på punkt efter punkt men det är samtidigt fascinerande att se hur texten växer kvalitetsmässigt till något mycket bättre.

När jag nu har drygt ett års erfarenhet av att tjänstgöra i domstolen börjar jag känna mig mer hemtam i arbetet. Att börja ett nytt arbete är alltid en omställning och man får räkna med att det tar tid att lära sig hur det ska utföras. Jag ser fram emot att fortsätta utvecklas i arbetet. Att vara justitieråd har utan tvekan visat sig leva upp till de föreställningar jag hade om det, nämligen att det inte går att tänka sig ett intressantare och mer stimulerande arbete för en jurist.

MALIN BONTHRON
JUSTITIERÅD

Wm. Hunter & Co.
London

31

Vägen till ett prejudikat

[SE FILMEN OM HÖGSTA DOMSTOLENS ROLL >](#)

[SE FILMEN OM VÄGEN TILL ETT PREJUDIKAT >](#)

Högsta domstolens främsta uppgift är att ge rättslig vägledning när lagar och regler är oklara. Domstolens vägledande avgöranden (prejudikat) fungerar därför som ett komplement och förtydligande, inte bara för de lägre domstolarna när de ska bedöma liknande fall i framtiden utan för alla som behöver förhålla sig till gällande regler.

Till skillnad från tingsrätten och hovrätten ska Högsta domstolen inte bara tillämpa gällande regler utan också klargöra reglernas innehåll och verkningar. Den uppgiften tydliggörs genom att rätten till en prövning i Högsta domstolen är begränsad med ett krav på prövningstillstånd. Högsta domstolen prövar endast mål som visar på ett behov av att klargöra regelinnehållet, eller undantagsvis om felaktig handläggning hos de lägre domstolarna eller ny bevisning motiverar en ny prövning.

Överklagandet kommer in

Inledande granskning

Förberedelse – tillståndsprövning

Tillståndsprövning

Förberedelse – slutlig prövning

Slutlig prövning

Avgörandet färdigställs

Avslutande åtgärder

1
2
3
4
5
6
7
8

Överklagandet kommer in

Varje år kommer det in cirka 6 000 mål och ärenden till Högsta domstolen.

Av dessa är ungefär

5 000 överklagade mål från någon av landets sex hovrätter. De allra flesta hovrättsavgöranden får överklagas till Högsta domstolen.

Personalen vid registratorskontoret tar emot överklagandena. Även om de flesta parter överklagar per e-post så får Högsta domstolen normalt sett överklagandet i utskrivet form tillsammans med akterna från hovrätterna. Akterna skiftar i omfång, de kan vara så korta som ett par sidor eller så pass omfattande att de tar upp flera flyttkartonger.

Registratorn går igenom och gör en första kontroll av överklagandet. Utifrån vilken typ av fråga överklagandet gäller registrerar personalen på registratorskontoret ett mål i Högsta domstolen och ser till att alla handlingar läggs in elektroniskt i domstolarnas målhanteringsstöd (VERA).

Registratorskontorets arbete med skanning lägger grunden för en allt mer digitaliserad målhantering. Om målet kräver någon brådskanie åtgärd noteras detta i målhanteringsstödet. Det kan till exempel vara fråga om någon som sitter häktad och begär att få bli försatt på fri fot. Det noteras även om någon uppgift i målet omfattas av sekretess.

Målet fördelas sedan till någon av de två beredningsenheternas storrotlar för mål som kräver prövnings-tillstånd. På beredningsenheterna ar-

betar justitiesekreterare, beredningsjurister och domstolshandläggare.

På respektive beredningsenhet finns det en beredningschef som leder och fördelar arbetet. Beredningscheferna är ordinarie domare som är tjänstlediga från sina domaranställningar.

Registratorskontoret

På registratorskontoret arbetar fem personer som gemensamt har över 70 års erfarenhet av arbete på Högsta domstolen. Tove Levelind är chef för registratorskontoret och arkivet. Registratorskontoret tar emot all post som kommer in till Högsta domstolen. Vissa handlingar, som inte hör till något specifikt mål, registreras i det administrativa diariet. Registratorskontoret hjälper också till om någon begär ut allmänna handlingar.

2.

Inledande granskning

På storroteln för mål som kräver prövningstillstånd delar en beredningsjurist och en justitiesekreterare på ansvaret för den inledande granskningen.

Målen som kommer in till storroteln spänner över alla rättsområden som förekommer i allmän domstol och gäller juridiska frågeställningar av skiftande karaktär. Den inledande granskningen syftar till att omgående avskilja det stora flertalet mål som tydligt inte är prejudikatintressanta och samtidigt identifiera de mål som innehåller prejudikatintressanta frågor eller som kräver en mer omfattande genomgång.

Beredningsjuristen går igenom målet direkt när det kommer in för att bedöma om det formellt sett är klart för en prövning i tillståndsfrågan. Utgångspunkten för prövningen är vad klaganden har skrivit i överklagandet. I många fall är skälen för prövningstillstånd inte så starka. Klaganden kan till exempel hänvisa till att bevisprövningen i underrätterna varit felaktig utan att peka på någon oklarhet i rättsläget.

När prövningen av tillståndsfrågan bedöms kunna avgöras av ett justitieråd skriver beredningsjuristen eller justitiesekreteraren ett förslag till beslut. I ett kortfattat bedömningsunderlag beskrivs processen i underrätterna och vad klaganden har anfört i överklagandet. En kort analys av gällande rätt redovisas. Beredningsjuristen eller justitiesekreteraren anger de skäl som finns

för och emot att prövningstillstånd beviljas i målet samt lägger fram sin egen bedömning i frågan. Målet överlämnas därefter till justitierådet för prövning.

Om justitierådet inte delar bedömningen att prövningen av tillståndsfrågan kan avgöras av ett justitieråd, så hänskjuts målet till prövning av tre ledamöter. I drygt 90 procent av de mål som kommer in till Högsta domstolen avgörs tillståndsfrågan av ett justitieråd. I dessa fall avgörs tillståndsfrågan vanligen inom en månad från inkomstdagen.

Beredningsjurister

Det arbetar sju beredningsjurister på Högsta domstolen. De första beredningsjuristerna anställdes i juni 2016. De är yngre jurister som är notariemeriterade i tingsrätt, men ofta med viss ytterligare erfarenhet av annat liknande juridiskt arbete. En av beredningsjuristerna är specialiserad på mark- och miljö rätt och bistår justitiesekreterarna i handläggningen av dessa mål. Som beredningsjurist har man ett förordnande på två år. Efter avslutad tjänstgöring har beredningsjuristerna bland annat gått vidare till anställning som fiskaler vid hovrätt eller biträdande jurister på advokatbyråer.

3.

Förberedelse – tillståndsprövning

När ett överklagande innehåller starkare skäl för prövningstillstånd, eller kräver en mer omfattande

genomgång, fördelas målet till en justitiesekreterare för vidare behandling. I dessa fall föredras frågan om prövningstillstånd oftast för tre ledamöter. Justitiesekreteraren redovisar målet i en promemoria och gör en rättsutredning som sammanställs i ett så kallat elektroniskt tryck.

Med tryck avses det material som lämnas till ledamöterna inför en föredragning. Trycket består vanligen av underrätternas avgöranden, överklagandet till Högsta domstolen och material från relevanta rättskällor, som till exempel rättsfall och utdrag från förarbeten och litteratur.

Prövningen av tillståndsfrågan ska inte jämföras med en prövning i sak. Underlaget i trycket syftar till att redovisa om det finns ett vägledningsbehov (en prejudikatfråga) eller om det undantagsvis är motiverat med en ny prövning (extraordinär dispens). Till trycket bifogas även ett förslag till beslut i frågan om prövningstillstånd.

Justitiesekreteraren ansvarar för att det elektroniska trycket är sammanställt cirka en vecka före föredragningen. I dessa fall prövas tillståndsfrågan normalt inom tre månader från inkomstdagen.

Justitiesekreterare

På Högsta domstolen arbetar cirka 30 justitiesekreterare. Alla som arbetar som justitiesekreterare har genomfört domarutbildningen.

Att arbeta som justitiesekreterare är normalt sett en del i en domarkarriär och de flesta går vidare till en anställning som ordinarie domare på tingsrätt eller hovrätt. Justitiesekreterarna har ett tidsbegränsat förordnande på fyra år med möjlighet till förlängning i som längst fyra år till. De flesta av justitiesekreterarna arbetar i Stockholm, men det finns även möjlighet att arbeta på distans från Malmö eller Göteborg.

4.

Tillståndsprövning

I detta skede ska Högsta domstolen inte döma i målet utan ta ställning till om domstolen ska

ge tillstånd till att målet prövas. Ett mål får prövas av Högsta domstolen om det innehåller en fråga där det finns anledning att ge rättslig vägledning. Dessutom kan ett mål tas upp till prövning i de undantagsfall då det finns synnerliga skäl. Med detta menas att det finns grund för resning eller att det har begåtts ett allvarligt rättsgångsfel i tingsrätten eller hovrätten.

I de flesta fall är därför föredragningen inriktad på att avgöra om målet innehåller några frågor där det finns behov av rättslig vägledning och om målet dessutom är lämpligt för att ge sådan vägledning. Det innebär att justitieråden har läst in och bedömt målet särskilt med fokus på om det kan bli ett användbart prejudikat, inte hur domstolen ska döma i det enskilda fallet.

Högsta domstolen avgör ungefär 100 prejudikat per år. Målen måste därför väljas ut med omsorg. Omständigheter som kan tala för prövningstillstånd är till exempel att det rör en fråga som har bedömts olika i hovrätterna eller där det finns olika uppfattningar i rättslitteraturen. Det kan också gälla hur ny lagstiftning ska tolkas eller om den lagstiftning som funnits en längre tid kan tillämpas även på ny teknik eller nya samhällsföreteelser.

Även om målet innehåller frågor där det kan finnas behov av rättslig vägledning är det inte säkert att det

kan bli ett bra prejudikat. Det kan till exempel vara så att det är ett mycket omfattande mål där bara en av flera frågor är prejudikatintressant eller att den intressanta rättsfrågan är beroende av att bevisningen värderas på ett visst sätt. Eftersom Högsta domstolen får begränsa prövningstillståndet till en viss fråga kan det dock finnas förutsättningar att bevilja prövningstillstånd även i sådana mål. Det är därför inte ovanligt att just frågan om det är möjligt att bevilja ett begränsat prövningstillstånd diskuteras ingående vid föredragningen.

Justitieråd

Domarna i Högsta domstolen kallas justitieråd. Av de 16 justitieråden tjänstgör normalt två i Lagrådet, som är ett särskilt organ som granskar och yttrar sig över lagförslag. De övriga 14 justitieråden är indelade i två dömande avdelningar. Den ena avdelningen leds av Högsta domstolens ordförande Anders Eka och den andra av avdelningsordföranden Gudmund Tojjer.

5.

Förberedelse – slutlig prövning

Ett dispenserat mål, det vill säga ett mål som har beviljats prövningstillstånd, handläggs även fort-

sättningsvis av en justitiesekreterare. Parterna får normalt en tidsplan för målets fortsatta handläggning. De ges tillfälle att argumentera i de frågor som ska prövas och ange vilken bevisning de vill åberopa.

Målen kan vara olika, både i omfattning och komplexitet. Några justitiesekreterare är specialföredragande och handlägger mål som rör mark- och miljörett, immaterialrätt, transport samt tryck- och yttrandefrihetsrätt. Specialmålen utgör cirka fem procent av de inkommande målen och till dessa räknas även mål som är särskilt omfattande eller medialt uppmärksammade.

Oavsett målets karaktär gör justitiesekreteraren en mycket noggrann rättsutredning som belyser den prejudikatintressanta frågan i målet. Utgångspunkten är att ta fram samtliga relevanta rättskällor. Det är inte ovanligt att rättsutredningen omfattar såväl nationella som europarättsliga författningar, rättspraxis och rättsvetenskapliga böcker eller artiklar.

Liksom inför tillståndsprövningen sammanställer justitiesekreteraren ett tryck inför det slutliga avgörandet. Dessa tryck är ofta mycket omfattande. Justitiesekreteraren skriver också ett betänkande, det vill säga ett förslag till avgörande. Betänkandet ska omfatta samtliga frågor som justitiesekreteraren bedömer att rätten behöver ta ställning till. Betänkandet

läggs till akten och publiceras även i domssamlingen Nytt juridiskt arkiv (NJA). Mål som har beviljats prövningstillstånd avgörs slutligt normalt efter cirka ett år från inkomstdagen.

Ramen för den slutliga prövningen

Till skäl för prövningstillstånd kan klaganden ha åberopat att det finns ett vägledningsbehov (prejudikatdispens) eller att det är en sådan undantagssituation som motiverar en ny prövning (extraordinär dispens). Endast i de fall när Högsta domstolen beslutar om ett begränsat prövningstillstånd (partiellt) framgår det vilken fråga som motiverat tillståndsbeslutet. I övriga fall beslutas om prövningstillstånd i målet som helhet. Justitiesekreteraren har dock till uppgift att skriva en så kallad prövningstillståndsmening där parter och andra ska kunna utläsa vilken fråga som motiverat tillståndsbeslutet. Prövningstillståndsmeningen läggs ut på domstolens webbplats. Den är dock inte bindande för domstolen.

6.

Slutlig prövning

Det normala är att målen avgörs i sak genom en föredragning. Justitiesekreteraren har inför detta

gjort en fullständig rättsutredning där allt relevant juridiskt material finns samlat. Dessutom har justitiesekreterarens skrivit ett förslag till avgörande. I de fåtal mål där Högsta domstolen håller huvudförhandling lämnar dock justitiesekreteraren inte något förslag till avgörande.

Justitieråden har fått materialet – såväl elektroniskt som i utskriften form – två veckor i förväg och har noga gått igenom underlaget och bildat sig en uppfattning om hur frågorna bör bedömas.

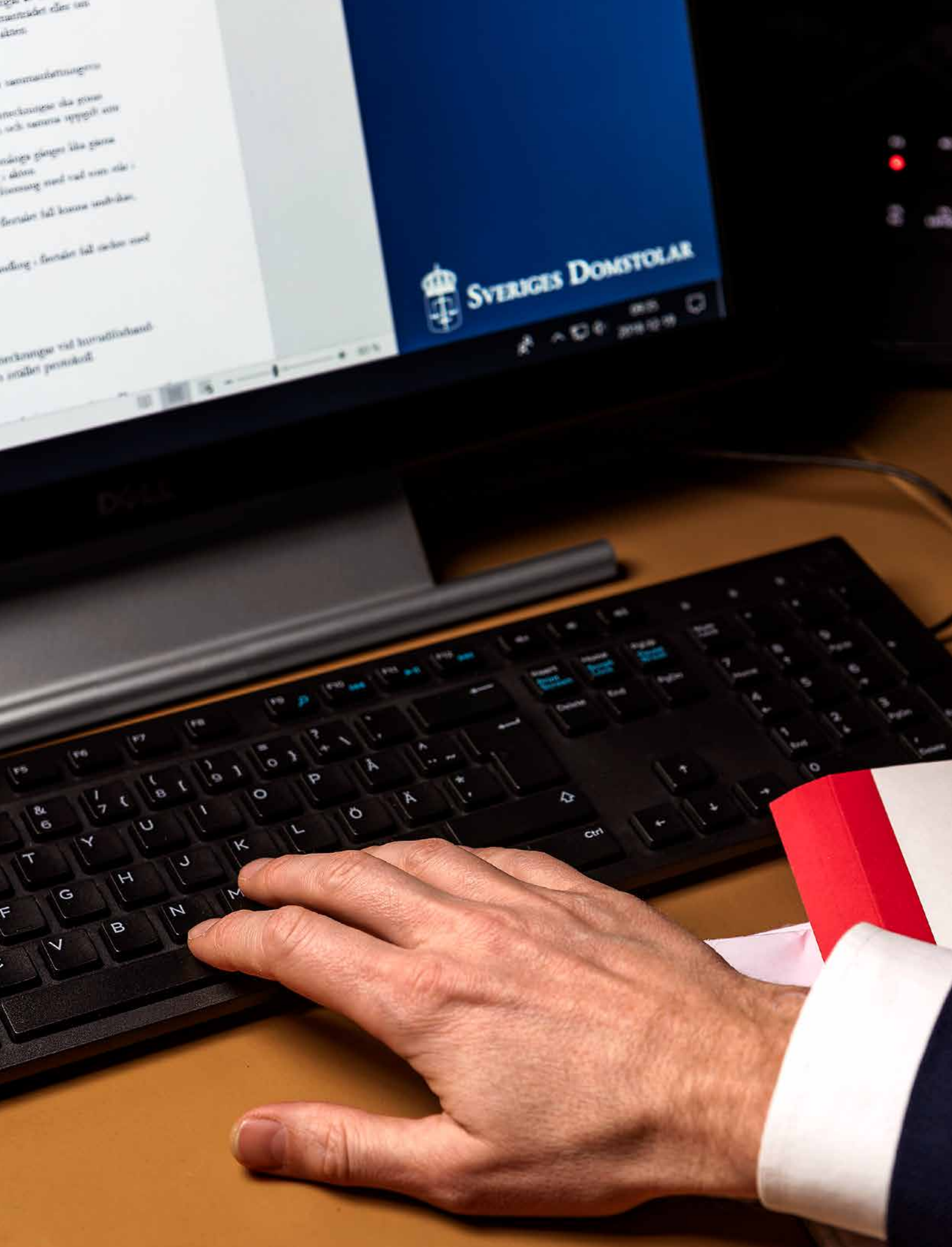
Vid föredragningen redovisar det justitieråd som är ansvarigt för målet (referenten) omständigheterna i det enskilda fallet och ledamöterna tar del av den bevisning som har åberopats. När detta är avklarat börjar överläggningen. Referenten redovisar och analyserar det rättsliga material som han eller hon anser vara av betydelse och avslutar sedan med att redogöra för sin syn på frågorna i målet. Därefter redovisar de övriga ledamöterna hur de anser att frågorna bör bedömas. Detta sker i den ordning som man har blivit anställd som justitieråd – den yngste ledamoten yttrar sig först. Sist yttrar sig ordföranden. Efter det att samtliga fem justitieråd har yttrat sig sker det som regel ytterligare diskussioner där de olika argument som ledamöterna har fört fram prövas mot varandra. Om det råder enighet om hur frå-

gorna ska bedömas får referenten i uppdrag att upprätta ett utkast till avgörande. Om det finns olika uppfattningar bland justitieråden och referenten inte ingår i majoriteten får som regel den yngste ledamoten i majoriteten det uppdraget. De ledamöter som inte ingår i majoriteten skriver då en skiljaktig mening.

Utnämning av justitieråd

Till en början utsågs Högsta domstolens ledamöter av kungen, senare på förslag av justitieministern. Efter 1974 utsågs justitieråden direkt av regeringen i ett slutet förfarande. Sedan år 2011 gäller ett nytt tillsättningsförfarande, som innebär att regeringen fattar beslut efter förslag från Domarnämnden. Alla lediga anställningar utlyses och kan sökas fritt av kvalificerade jurister.

Ledamöterna har olika bakgrund. De har exempelvis arbetat som domare i tingsrätt eller hovrätt, som advokater, i departement eller som professorer i juridik.

 SVERIGES DOMSTOLAR

2018-12-19

Avgörandet färdigställs

När föredragningen har avslutats påbörjas arbetet med att ta fram Högsta domstolens avgörande.

Utgångspunkten är att justitieråden ska samlas för en första genomgång av utkastet till avgörande veckan efter föredragningen. Detta sammanträde kallas återställning. I mer komplicerade eller omfattande mål kan dock återställningen äga rum två veckor efter föredragningen.

Det justitieråd som ansvarar för att ta fram ett utkast till avgörande ska skicka det till övriga ledamöter i så god tid före återställningen att de har möjlighet att noga analysera och lämna synpunkter på utkastet. För det fall enskilda justitieråd har annat än språkliga synpunkter på utkastet delger han eller hon sina kollegor detta skriftligen innan återställningen påbörjas.

Återställningen inleds med att var och en av ledamöterna ger sin syn på utkastet och de eventuella synpunkter som har lämnats. När det finns enighet om hur avgörandet ska disponeras och vad det ska innehålla påbörjas genomläsningen. Justitieråden går i detalj igenom och diskuterar utkastet punkt för punkt. Varje justitieråd har tillgång till en datorskärm där utkastet visas och ordföranden skriver omedelbart in de ändringar som ledamöterna enas om. Denna del av processen är ett genuint lagarbete som regelmässigt höjer kvaliteten på avgörandet. Det är inte ovanligt att det krävs flera återställningar innan justitieråden har enats

om den slutliga utformningen. Vid återställningen enas ledamöterna även om den rubrik (referatrubrik) som rättsfallet ska ha och som ger besked om den fråga som har prövats.

När återställningen är avslutad ansvarar justitiesekreteraren för att avgörandet skrivs ut och att det tillsammans med referatrubriken cirkuleras för underskrift. För det fall det finns skiljaktiga meningar eller särskilda tillägg cirkuleras också dessa bland ledamöterna tillsammans med det slutliga avgörandet.

Domskrivning

Ledamöterna i Högsta domstolen arbetar kontinuerligt med att utveckla prejudikatens utformning. Inriktningen är att ständigt överväga hur prejudikaten på bästa sätt ska kunna fylla sin funktion som vägledning vid rättstillämpningen. Det här utvecklingsarbetet sker bland annat i en fortlöpande dialog med flera av Högsta domstolens externa intressenter på så kallade prejudikatmöten med representanter från bland andra tingsrätter, hovrätter, Åklagarmyndigheten och Sveriges advokatsamfund. Ett exempel på hur Högsta domstolen utvecklat sin domskrivning under senare år är införandet av numrerade stycken för att skapa struktur och överskådlighet. Ett annat exempel är att de flesta prejudikaten numera får en särskild benämning som ska vara enklare att minnas än ett årtal med en sifferkombination.

8.

Avslutande åtgärder

Det färdiga avgörandet lämnas till en domstolshandläggare som ansvarar för de avslutande åtgär-

derna och expediering. Parterna får två dagar i förväg besked om vilken dag avgörandet kommer att meddelas. Det är domstolshandläggaren som ser till att avgörandet meddelas och därmed blir offentligt. Det sker i regel klockan 08.45 den aktuella dagen. Parterna och ombuden i målet får alltid avgörandet skickat till sig, numera oftast med e-post.

Beroende på vad det är för avgörande och vad som har beslutats ska det även skickas till vissa myndigheter. Det är domstolshandläggarna som kontrollerar vilka myndigheter och andra som ska få avgörandet. Domstolshandläggarna tar även fram en anonymiserad version av avgörandet där namnen byts ut till initialer. De vägledande avgörandena (prejudikaten) publiceras på Högsta domstolens webbplats och på Twitter (@hogsta_domstol).

När domstolshandläggaren har avslutat målet skickas akten till arkivet på Högsta domstolen för arkivering. Där tas akten emot av en arkivhandläggare som gör en noggrann genomgång och kontrollerar att akten är komplett inför arkivering. Akten får inte innehålla någonting som kan skada handlingarna, till exempel gem eller kuvert. Den undertecknade originaldomen plockas ut ur akten och binds in i en dombok.

Domstolshandläggare och arkivhandläggare

På Högsta domstolen arbetar cirka 15 domstolshandläggare. De bistår beredningsjuristerna och justitiesekreterarna i beredningen av målen samt tar hand om avslutande åtgärder efter att avgörandet är klart. Domstolshandläggarna på Högsta domstolen har ofta erfarenhet av arbete som domstolshandläggare på andra domstolar.

På Högsta domstolens arkiv arbetar två arkivhandläggare. Arkivet i Högsta domstolens lokaler innehåller akter i avgjorda mål, domböcker och dagböcker från och med år 1995. Äldre akter och tillhörande handlingar har överlämnats till Riksarkivet. Arkivet bistår även med utlämnande av allmänna handlingar i avslutade mål.

Högsta domstolen land och rike runt

Högsta domstolens viktigaste uppgift är att vägleda rättstillämpningen. De intressenter som be-

rorers av våra vägledande avgöranden är många. På ett övergripande plan behöver naturligtvis alla i samhället rätta sig efter gällande lagar och de högsta instansernas klarläggande rättspraxis. På ett mer konkret plan behöver särskilt de domstolar och myndigheter som i sin dagliga verksamhet tillämpar lagar och regler följa de högsta instansernas avgöranden. Det innebär att landets allmänna domstolar – tingsrätterna och hovrätterna – tillhör Högsta domstolens allra viktigaste intressenter.

Det är därför alldeles särskilt viktigt att de allmänna domstolarna inte bara är väl informerade om Högsta domstolens verksamhet utan att de också känner stort förtroende för att Högsta domstolen anstränger sig för att förstå domstolarnas behov av vägledning.

Under senare år har Högsta domstolen arbetat för att förbättra sin externa kommunikation. Som ett led i detta arbete har Högsta domstolen bjudit in externa intressenter – bland annat representanter från de allmänna domstolarna – till så kallade prejudikatmöten för att diskutera behoven av vägledning inom olika rättsområden.

Dessa prejudikatmöten har förhoppningsvis förbättrat domstolarnas förståelse för Högsta domstolens verksamhet och ökat Högsta domstolens förståelse för vilka vägledande avgöranden som efterfrågas ute på domstolarna. Det är angeläget för

Högsta domstolen att den här typen av meningsutbyte fortsätter.

Som ett ytterligare led i att sprida information om vår verksamhet och stärka dialogen med våra intressenter har Högsta domstolen inlett en rundresa till landets samtliga allmänna domstolar. Några domstolar har valt att i stället besöka Högsta domstolen.

Besöksdelegationerna från Högsta domstolen har bestått av justitieråd, kanslichef eller beredningschef, justitisekreterare och administrativ fiskal.

Den första omgången besök genomfördes i början av året på Östersunds tingsrätt och Hovrätten för Nedre Norrland. Därefter fortsatte andra besöksdelegationer till övriga domstolar inom de nordligaste hovrättsområdena.

Under hösten genomfördes en andra omgång besök. Denna gång besöktes sex domstolar inom Hovrätten för Västra Sveriges hovrättsområde. Till våren 2019 avslutas de sista besöken till Västra Sveriges område och därefter ska olika besöksdelegationer åka till Hovrätten över Skåne och Blekinges hovrättsområde.

Från Högsta domstolens sida är vi väldigt glada för domstolarnas gästfrihet och det stora intresse och engagemang som mött våra besöksdelegationer. Vi upplever att studiebesöken hittills varit mycket värdefulla för att öka dialogen mellan Högsta domstolen och de som närmast berörs av våra vägledande avgöranden.

Pia Nilsson Taari Justitiesekreterare

Elin Johansson Domstolshandläggare Uddevalla tingsrätt

Måns Wigén Kanslichef

Louise Bülow Andersson, Caroline Hilmerson, Isabella Bozdemir Tingsnotarier Uddevalla tingsrätt

Karin Ahlstrand Oxhamre Justitiesekreterare

Simon Rosdahl Administrativ fiskal

Rättsfall i korthet

2018

CIVILRÄTT

Utmätning av bostadsfastighet

(*NJA 2018 s. 9,*
”Den utmäta bostadsfastigheten”)

Kronofogdemyndigheten beslutade om utmätning av en gäldenärs andel i en bostadsfastighet. En försäljning av fastigheten kunde beräknas ge ett överskott som räckte till full betalning av de skatteskulder som var aktuella. Det fanns emellertid också annan egendom tillgänglig för utmätning, nämligen gäldenärens lön. Utmätning i endast lönen skulle dock leda till en fördröjning av full betalning för skulderna med närmare tre år. Detta ansågs, trots att en utmätning av fastigheten skulle innebära olägenheter för gäldenären och hans hustru, vara en alltför lång tid. Gäldenärens andel i fastigheten undantogs alltså inte från utmätning.

Uppsägning av långvarigt återförsäljaravtal

(*NJA 2018 s. 19,*
”Traktoråterförsäljaren”)

En återförsäljare av traktorer sades upp av sin leverantör efter 22 år.

Parterna hade inte avtalat om uppsägningstid eller avgångsvederlag. Högsta domstolen slog fast att i ett långvarigt återförsäljaravtal, utan villkor om uppsägningstid, är utgångspunkten att återförsäljaren har rätt till sex månaders uppsägningstid. En rätt till avgångsvederlag förutsätter att det finns ett särskilt starkt skyddsbehov för återförsäljaren.

Skadestånd vid felaktigt avregistrerat medborgarskap

(*NJA 2018 s. 103,*
”Medborgarskapet II”)

En person som felaktigt varit avregistrerad som svensk medborgare under drygt 20 år tillerkändes av Justitiekanslern 100 000 kr i ersättning. Personen begärde ytterligare ersättning, med hänvisning bland annat till den långa tid han varit avregistrerad. Högsta domstolen uttalade att preskriptionstiden börjar löpa först när överträdelsen upphör och staten inte längre håller fast vid den felaktiga avregistreringen. Fordran på skadestånd var därför inte till någon del preskriberad. Vid beräkningen av ersättningen ska hänsyn framför allt tas till överträdelsens varaktighet.

Personen fick en sammanlagd ersättning på 150 000 kr.

Reklamation vid flygförsening

(*NJA 2018 s. 127,*
"Flyget till Antalya")

Fyra personer hade rest med flyg till Turkiet. Flyget blev försenat med mer än tre timmar. Passagerarna krävde ersättning med stöd av EU:s flygpassagerarförordning drygt två år och tre månader efter flygningen. Högsta domstolens dom innebär att rätten till ersättning faller bort om en passagerare inte meddelar flygbolaget om sitt anspråk inom skälig tid efter det att resan avslutades. En reklamation som lämnas inom två månader efter resan ska alltid anses gjord i rätt tid. I det aktuella fallet ansågs alltför lång tid ha gått innan kraven framställdes. Rätten till ersättning hade därför fallit bort.

Passivitet i ett avtalsförhållande har medfört att rättigheter för förfluten tid gått förlorade

(*NJA 2018 s. 171,*
"Leksaksaffären i Vimmerby")

En hyresvärd i ett lokalhyresavtal hade under 15 år inte krävt omsättningshyra enligt en bestämmelse i avtalet. Först när avtalet hade hävts begärde hyresvärden betalning för omsättningshyra. Hyresvärdens passivitet ansågs medföra att rätten att kräva omsättningshyra för förfluten tid hade gått förlorad.

Bristande kvalitet i högskoleutbildning har lett till att student fått tillbaka en del av studieavgiften

(*NJA 2018 s. 266,*
"Högskoleavgiften")

En utländsk student vid en högskola betalade studieavgift för utbildningen.

Efter några terminer avslutade studenten sin utbildning och begärde återbetalning, eftersom hon ansåg att utbildningen hade bristande kvalitet. Högsta domstolen bedömde att det fanns ett avtal mellan studenten och högskolan när det gällde högskolans ansvar för utbildningens kvalitet. Studenten fick tillbaka två tredjedelar av studieavgiften med anledning av att utbildningen inte hade hållit den kvalitet som hon haft rätt att förvänta sig.

Ett kommunalt bolags leverans av dricksvatten omfattas av produktansvarslagen

(*NJA 2018 s. 475,* *"Dricksvattnet"*)

Dricksvatten som levererats av ett kommunalt bolag innehöll så kallade PFAS-ämnen. Ett antal personer stämde bolaget och yrkade ersättning för personskada. Högsta domstolen kom fram till att bolagets leverans av vatten omfattades av produktansvarslagen och inte bara av skadestandsbestämmelserna i lagen om allmänna vattentjänster. Produktansvarslagen har ett strikt skadestandsansvar.

Passiv lagring av ett datorprogram sedan en licens upphört utgjorde inte upphovsrättsintrång

(*25 september,*
"Det passiva lagrandet")

En kommun fick enligt licensavtal med ett bolag använda ett it-system som bolaget hade upphovsrätt till. Efter uppsägning från bolagets sida upphörde avtalet att gälla. Sedan kommunen slutat använda it-systemet behöll kommunen under viss tid en brukskopia och en säkerhetskopia av programmet i ett backupsystem. Högsta domstolen uttalade att ett passivt lagrande av ett datorprogram

utan att något exemplar framställs inte utgör något förfogande över programmet som omfattas av upphovsmannens ensamrätt.

En sådan lagring utgör därför inget upphovsrättsintrång.

Tvångsvis marköverföring enligt fastighetsbildningslagen

(9 oktober, "Parkfastigheten")

Ägarna till en fastighet begärde hos lantmäterimyndigheten att få en bit mark från grannfastigheten överförd till sin fastighet för att få bättre möjligheter att parkera och vända bilar. Grannen motsatte sig marköverföringen. Högsta domstolen slog fast att det ska göras en proportionalitetsavvägning enligt regleringsformen mellan det allmänna intresset av marköverföringen och grannens egendomsskydd. Det fanns redan utrymme för parkering på sökandenas fastighet. Mot den bakgrunden bedömde Högsta domstolen att det allmänna intresset av marköverföringen var så lågt att det skulle vara ett oproportionerligt intrång i grannens egendomsskydd att tillåta den. Marköverföring beviljades därför inte.

STRAFFRÄTT

Försvare dömd för rättegångsförseelse

(NJA 2018 s. 215)

En överklagandeskrift från en försvarare innehöll ett påstående om att tingsrättens ledamöter grundat sin fällande dom enbart på det förhållandet att den tilltalade hade en viss etnisk bakgrund och baserat bedömningen på medvetet eller omedvetet rasistiska värderingar.

Påståendet ansågs otillbörligt och försvararen dömdes till böter för rättegångsförseelse.

Hivsmittad med välinställd behandling friades efter oskyddade samlag

(NJA 2018 s. 369,

"Den välinställda hivbehandlingen")

En hivsmittad man som medicinerade mot infektionen hade oskyddade samlag med målsäganden. Mannen åtalades för framkallande av fara för annan. Högsta domstolen gjorde, bland annat mot bakgrund av den medicinska utredning som fanns i målet, bedömningen att det inte kan anses föreligga någon konkret fara för smittoöverföring på det sätt som krävs för ansvar enligt straffbestämmelsen, när en hivsmittad med välinställd behandling har oskyddade samlag. Eftersom hivbehandlingen i detta fall var välinställd ogillades åtalet.

Fällande dom på smitning från trafikolycksplats ansågs inte kränka rätten till en rättvis rättegång

(NJA 2018 s. 394, "Smitningen")

En bilförare, som körde på en vägskylt, sprang från platsen utan att lämna upplysning om sin identitet. Olyckan gjorde att han åtalades för bland annat grov olovlig körning och smitning från trafikolycksplats. Tingsrätten och hovrätten friade bilföraren från smitning. Domstolarna menade att om föraren straffades för att han inte hade lämnat upplysning om sin identitet, så innebar det att han behövt bidra till utredningen av sin egen brottslighet på ett sätt som kränkte hans rätt till en rättvis rättegång enligt Europakonventionen. Högsta domstolen gjorde en annan

bedömning och kom till slutsatsen att i en situation där en förare av ett motorfordon kan misstänkas endast för trafikrelaterad brottslighet i samband med en trafikolycka, så föreligger det inte någon kränkning av rätten till en rättvis rättegång. Högsta domstolen dömde därför bilföraren för smitning.

Ishockeyspelare dömdes för misshandel

(10 juli, "Cross-checking")

Under en ishockeymatch utdelade en spelare i ett lag en tackling med klubban i tvåhandsfattning (cross-checking), som träffade i nacken på en spelare i motståndarlaget. Den spelare som utdelade tacklingen fick matchstraff och händelsen anmäldes till Svenska Ishockeyförbundets disciplinnämnd. Nämnden beslutade att stänga av spelaren i ett antal matcher. Högsta domstolen, som ansåg att handlingen inte var tillåten med stöd av reglerna om samtycke eller social adekvans, dömde spelaren för misshandel till villkorlig dom.

De nya reglerna i vapenlagen tillämpades trots vissa brister i lagstiftningsförfarandet

(28 september, "Den korta remisstiden")

Vid årsskiftet 2017/18 höjdes straffen för vapenbrott. Lagrådet riktade vid sin granskning av lagförslaget kritik mot bland annat remissförfarandet och avstyrkte förslaget. Även riksdagen var kritisk till hur ärendet hade beretts, men antog regeringens förslag till höjda straff. Högsta domstolen fann vid en lagprövning enligt regeringsformen att beredningen varit bristfällig. Remisstiden hade varit alltför kort och det saknades motivering för detta. Men bristerna var inte

så allvarliga att de nya reglerna inte skulle tillämpas. Vapenbrottet, som bestod i innehav av en omgjord skarp-laddad startrevolver i ett fordon på allmän plats, bedömdes som grovt. Påföljden blev två års fängelse.

Ingen husrannsakan i biobank

(1 november, "Biobanken")

En begäran om husrannsakan för beslag, i syfte att komma åt vävnadsprover från en målsägande inom ramen för en förundersökning om grov misshandel, avslogs av Högsta domstolen. Enligt domstolen måste de intressen som ligger bakom biobankslagen anses ha sådan betydelse att de – också när det finns ett samtycke från provgivaren – regelmässigt kommer att slå igenom vid den proportionalitetsprövning som ska göras och hindra att tvångsmedel används för att komma åt vävnadsprover.

Förordnande av målsägandebitråde i hovrätten i ett mål om våldtäkt

(23 november, "Målsägandebiträdet i hovrätten")

Ett målsägandebitrådes uppdrag gäller som huvudregel till dess att tiden för att överklaga tingsrättens dom har löpt ut. Om domen överklagas ska ett målsägandebitråde under vissa förutsättningar förordnas i hovrätten. Vid sexualbrott ska målsägandebitråde, även i hovrätten, utses om det inte är uppenbart att målsäganden saknar behov av biträde. Av betydelse är då bland annat om målsäganden ska närvara vid huvudförhandling i hovrätten, om det ska hållas förhör och hur komplicerad skadestandsfrågan är. Högsta domstolen kom fram till att det i ett mål om våldtäkt skulle förordnas ett målsägandebitråde i hovrätten.

Några händelser under året

8 januari

En historisk så kallad korsvis tjänstgöring mellan ledamöter i Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen inleddes. Justitieråden Kerstin Calissendorff (Högsta domstolen) och Kristina Ståhl (Högsta förvaltningsdomstolen) tjänstgjorde under tre månader i sina respektive systerdomstolar.

18 och 19 januari

Högsta domstolens föredragande besökte norska Høyesterett för informationsutbyte och samverkan. Från Högsta domstolen deltog cirka 35 personer i besöket.

22 och 23 januari

Högsta domstolen besökte Östersunds tingsrätt och Hovrätten för Nedre Norrland. Från Högsta domstolen deltog ordföranden Stefan Lindskog, kanslichefen Måns Wigén, justitiesekreteraren Linda Stromberg och administrativa fiskalen Linda Heikkilä.

26 januari

Ordföranden Stefan Lindskog och avdelningsordföranden Gudmund Toijer närvarade vid Europadomstolens öppningsseminarium i Strasbourg som gick under temat The Authority of the Judiciary.

12 februari

Högsta domstolen besökte Umeå tingsrätt och Hovrätten för Övre Norrland. Från Högsta domstolen deltog ordföranden Stefan Lindskog, kanslichefen Måns Wigén, justitiesekreteraren Erika Bergman och administrativa fiskalen Marcus Wågman.

19 och 20 februari

Högsta domstolen besökte Lycksele tingsrätt och Skellefteå tingsrätt. Från Högsta domstolen deltog avdelningsordföranden Gudmund Toijer, beredningschefen Jens Wieslander, justitiesekreteraren Elisabeth Ståhl och administrativa fiskalen Linda Heikkilä.

14 mars

Högsta domstolen besökte Gävle tingsrätt. Från Högsta domstolen deltog

justitierådet Lars Edlund, beredningschefen Jens Wieslander, justitiesekreteraren Pernilla Svärd och administrativa fiskalen Marcus Wågman.

23 mars

Hudiksvalls tingsrätt besökte Högsta domstolen. Från Högsta domstolen deltog justitierådet Ingemar Persson, beredningscheferna Jens Wieslander och Maria Edwardsson, justitiesekreteraren Johanna Helevirta och administrativa fiskalen Linda Heikkilä.

12 april

Vid en personalsammankomst, till vilken även före detta justitieråd var inbjudna, höll justitierådet Kerstin Calissendorff en föreläsning om det första kvinnliga justitierådet Ingrid Gärde Widemar med anledning av att det var 50 år sedan hon tillträdde.

13 april

Högsta domstolen besökte Ångermanlands tingsrätt. Från Högsta domstolen deltog justitierådet Agneta Bäcklund, kanslichefen Måns Wigén, justitiesekreteraren Maria Ulfsson Klang och administrativa fiskalen Linda Heikkilä.

17 och 18 april

Högsta domstolen besökte Gällivare tingsrätt och Haparanda tingsrätt. Från Högsta domstolen deltog justitierådet Ann-Christine Lindeblad, beredningschefen Maria Edwardsson, justitiesekreteraren Fredrik Blommé och administrativa fiskalen Linda Heikkilä.

27 april

Luleå tingsrätt och Sundsvalls tingsrätt besökte Högsta domstolen. Från Högsta domstolen deltog justitierådet Kerstin Calissendorff, kanslichefen Måns Wigén, beredningschefen Cecilia Hager, justitiesekreteraren Andreas Löf och administrativa fiskalen Linda Heikkilä.

20 23 maj

EU-domstolen besökte Sverige. Högsta domstolen och Högsta förvaltningsdomstolen var tillsammans med Utrikesdepar-

tementet och Justitiedepartementet värdar för besöket. Det var drygt 20 år sedan EU-domstolen senast besökte Sverige.

12 juli

Justitierådet Mari Heidenborg utnämndes till ny justitiekansler. Hon tillträdde den 1 september. Mari Heidenborg utnämndes till justitieråd 2016.

7 10 augusti

Presidenterna i de nordiska högsta domstolarna träffades på Svalbard. Från Högsta domstolen deltog ordföranden Stefan Lindskog och tillträdande ordföranden Anders Eka.

21 augusti

Högsta domstolen anordnade en mottagning för ordföranden Stefan Lindskog med anledning av hans pensionering, som inföll den 31 augusti 2018. Han utnämndes till justitieråd 2008 och blev ordförande 2016.

Vid samma tillfälle invigdes Högsta domstolens porträttgalleri. På plan 5 i Bondeska palatset, Högsta domstolens lokaler, finns porträtt av samtliga justitieråd. Det är över 300 porträtt.

31 augusti

Högsta förvaltningsdomstolen i Finland firade 100 år med seminarium i Finlandiahuset i Helsingfors. På seminariet hölls flera anföranden med anknytning till Högsta förvaltningsdomstolens uppgifter. Från Högsta domstolen deltog tillträdande ordföranden Anders Eka.

1 september

Justitierådet Anders Eka tillträdde som ny ordförande för Högsta domstolen. Anders Eka utnämndes till justitieråd 2013.

3 september

Eric M. Runesson började som nytt justitieråd i Högsta domstolen. Utöver lång erfarenhet av arbete på advokatbyrå har Eric M. Runesson bland annat en juris doktorsexamen från Handelshögskolan i Stockholm.

10 september

Som ett led i Högsta domstolens jämställdhetsarbete kom Robert Egnell, professor och chef för institutionen för säkerhet, strategi och ledarskap vid För-

svarshögskolan, och höll en föreläsning om jämställdhet.

17 och 18 september

Högsta domstolen besökte Borås tingsrätt och Halmstads tingsrätt. Från Högsta domstolen deltog justitierådet Ann-Christine Lindeblad, beredningschefen Maria Edwardsson, justitiesekreteraren Katarina Sergi och administrativa fiskalen Simon Rosdahl.

24 och 25 september

Högsta domstolen besökte Hovrätten för Västra Sverige och Alingsås tingsrätt. Från Högsta domstolen deltog ordföranden Anders Eka, kanslichefen Måns Wigén, justitiesekreterarna Lina Nestor och Maria Arnell samt administrativa fiskalen Mathilde Ramel.

27 och 28 september

Presidenterna från ett antal europeiska högsta domsstolarna träffades i Karlsruhe, Tyskland, inom ramen för Network of the Presidents. Högsta domstolen representerades av ordföranden Anders Eka.

1 oktober

Högsta domstolen i Finland firade 100 år i Helsingfors universitets solennitets-sal. Från Högsta domstolen deltog avdelningsordföranden Gudmund Toijer. Sammankomsten inleddes med ett anförande av president Timo Esko, varefter professorerna Eerik Lagerspetz och Mia Korpiola talade. 100-årsjubileet firades även med en festskrift med namnet ”Ett århundrade av rättsskipning. Infallsvinklar till högsta domstolens historia 1918–2018”.

8 och 9 oktober

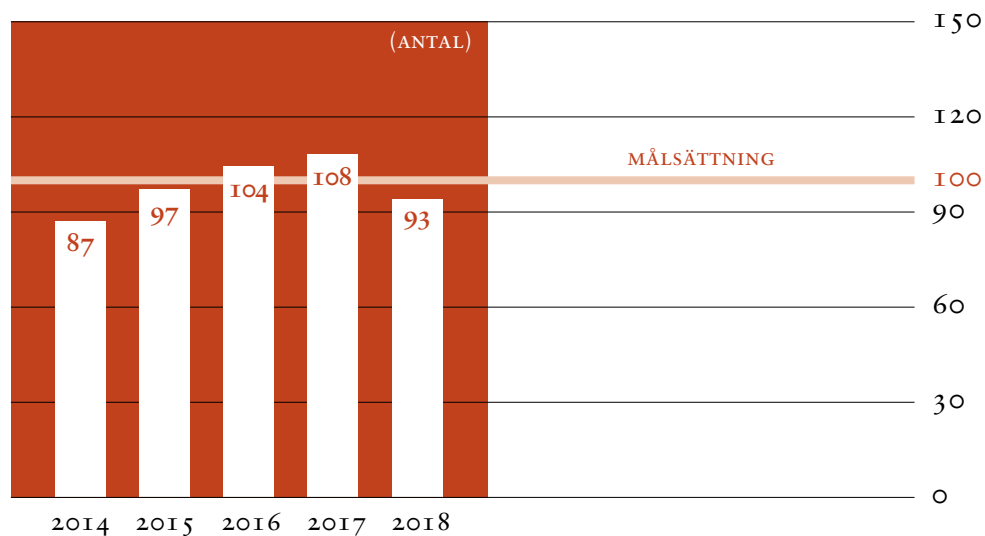
Högsta domstolen besökte Göteborgs tingsrätt och Uddevalla tingsrätt. Från Högsta domstolen deltog justitierådet Johnny Herre, kanslichefen Måns Wigén, justitiesekreterarna Karin Ahlstrand Oxhamre och Pia Nilsson Taari samt administrativa fiskalen Simon Rosdahl.

26 november

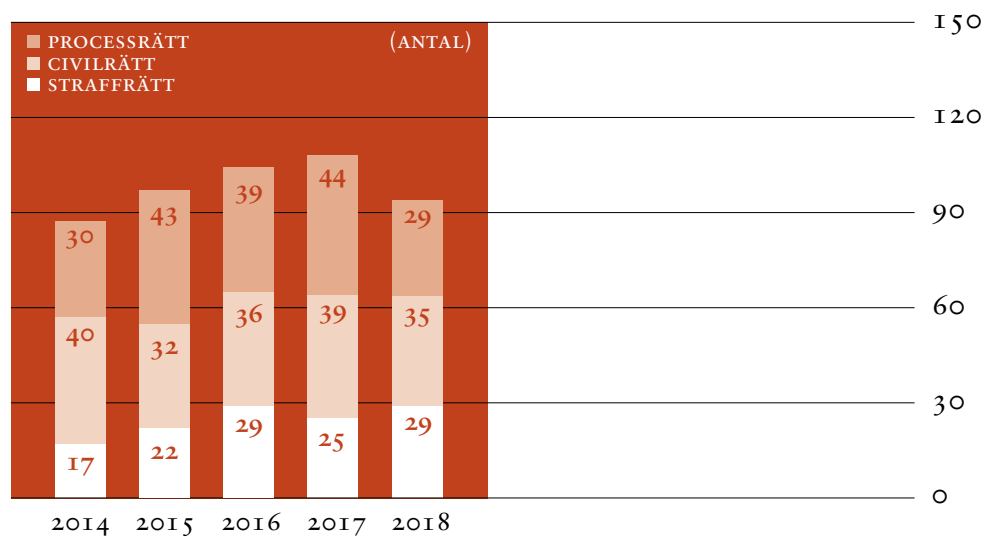
Som ett led i Högsta domstolens bemötandearbete kom Anders Stridh, strateg på Skatteverket, och höll ett föredrag om Skatteverkets arbete med bemötandefrågor.

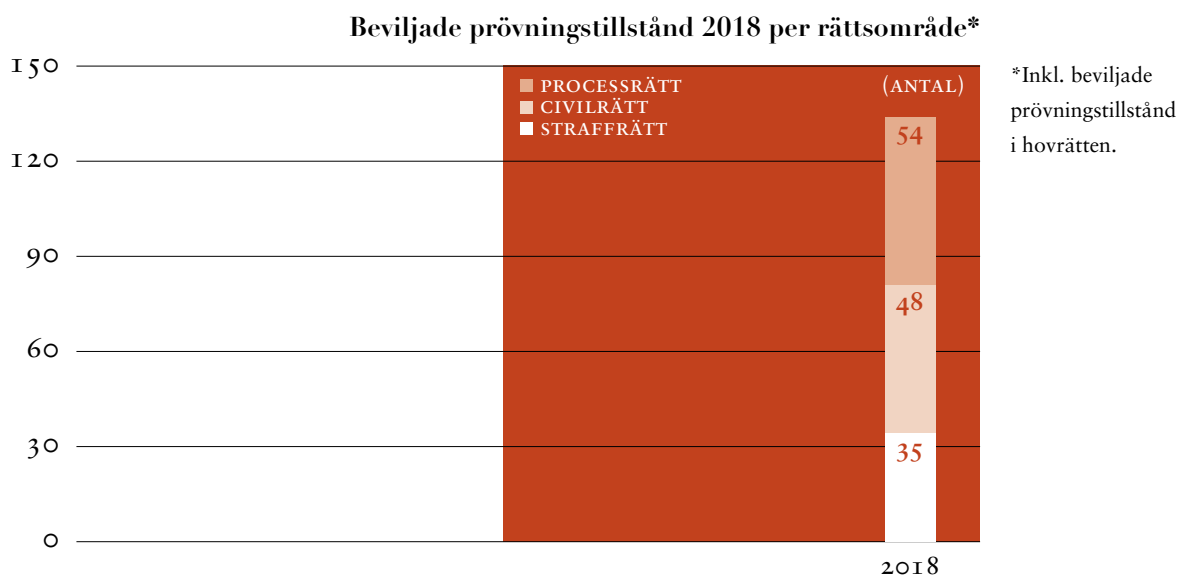
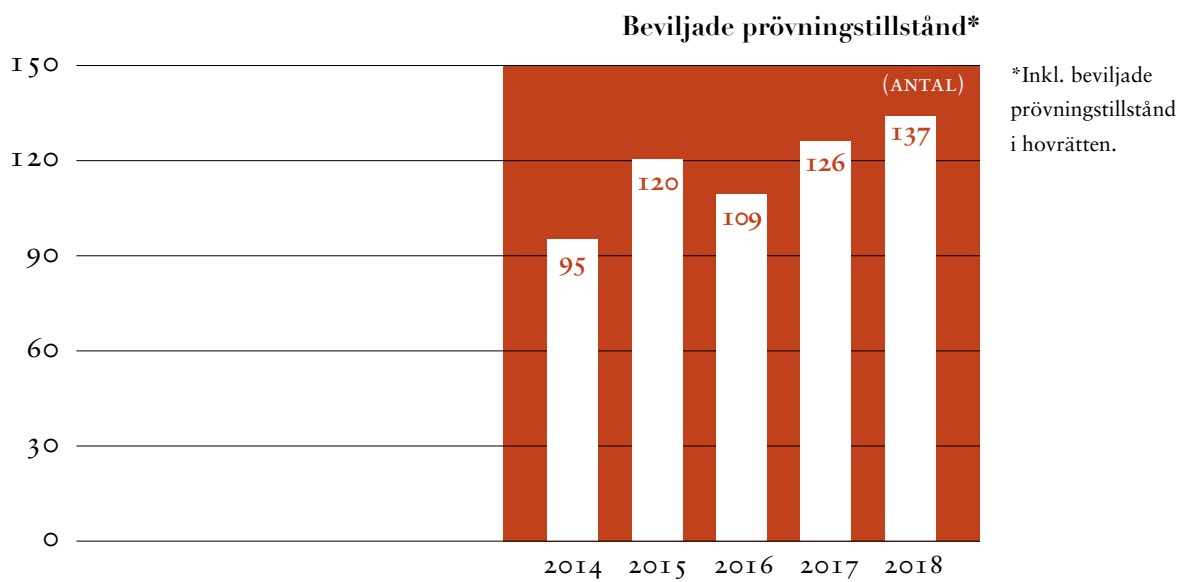
STATISTIK

Prejudikat

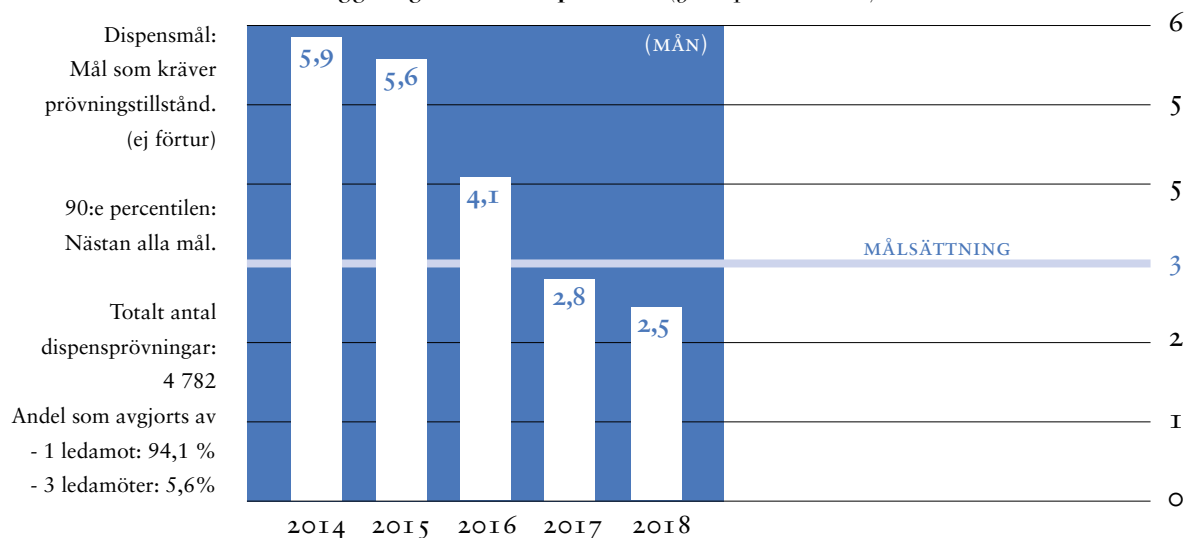

Prejudikat per rättsområde

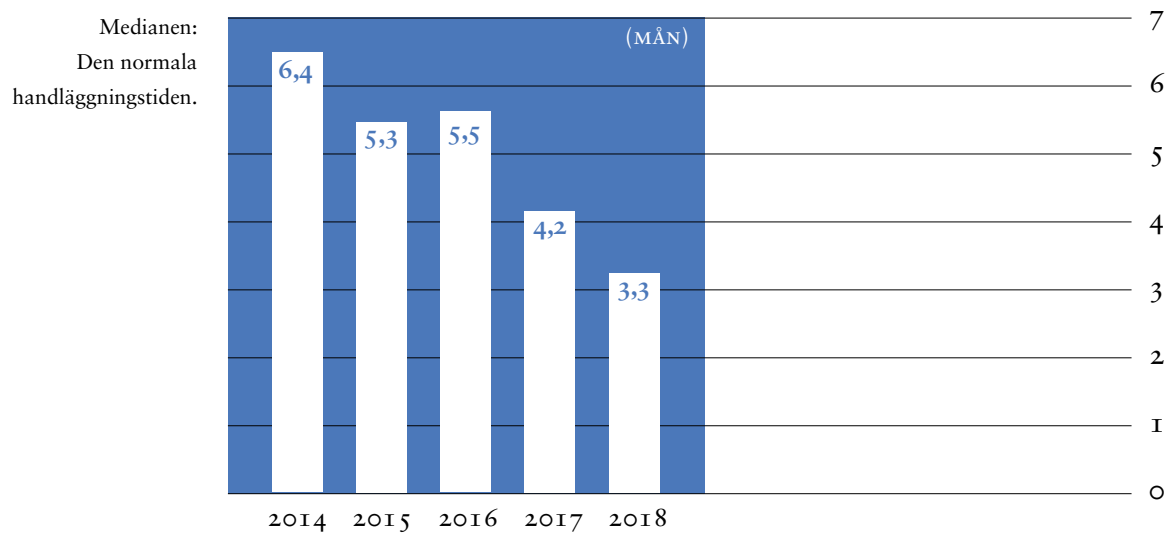

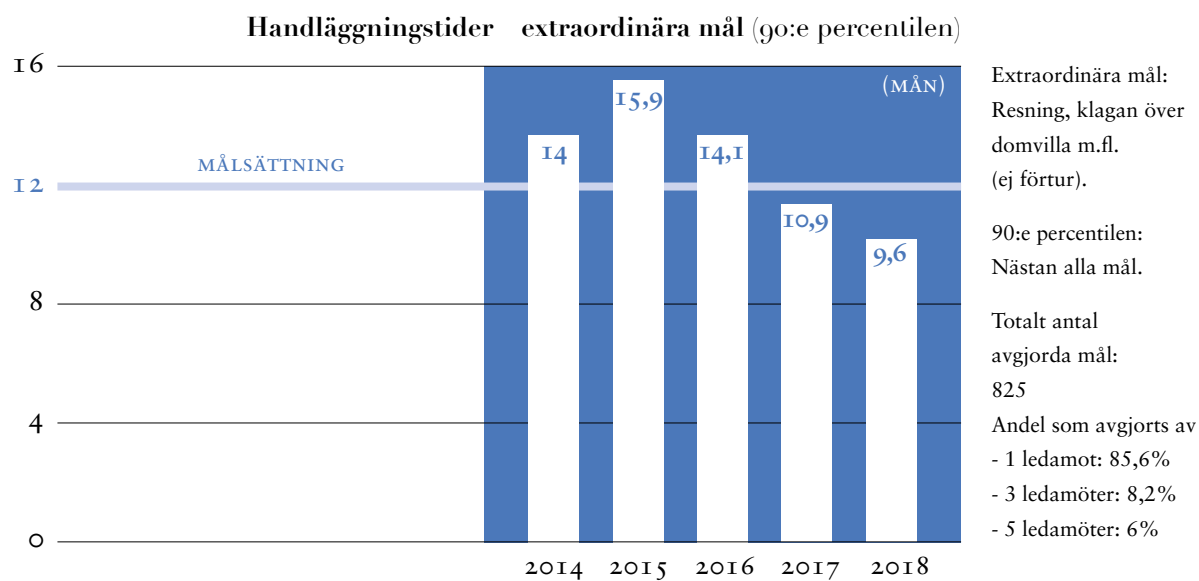
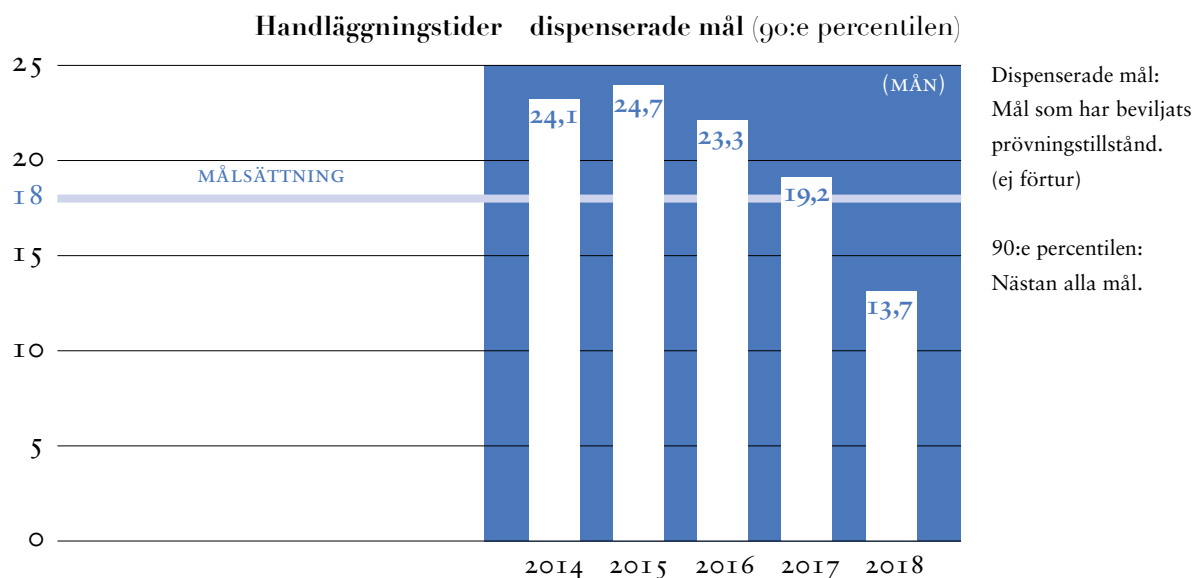

Handläggningstider dispensmål (90:e percentilen)

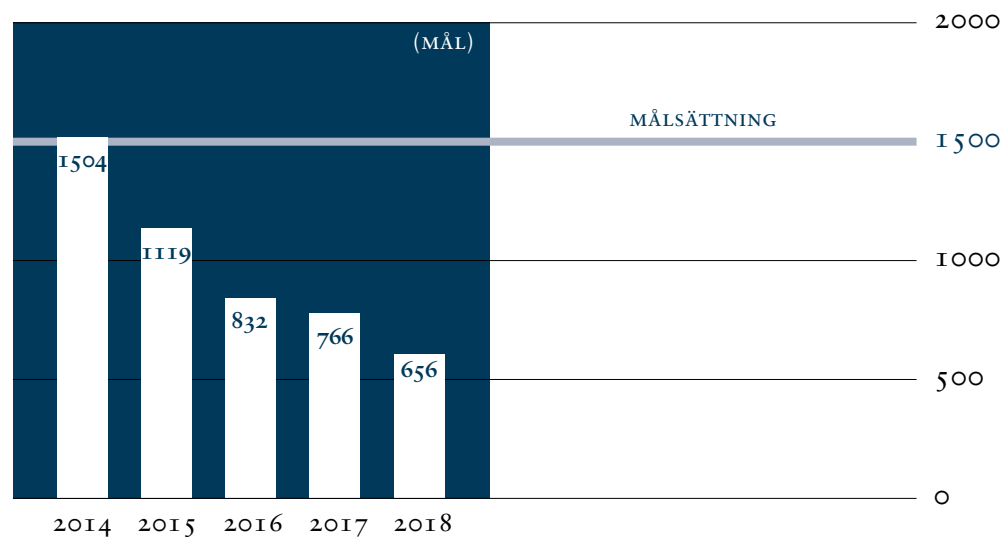

Handläggningstider tid till beviljade prövningstillstånd (medianen)

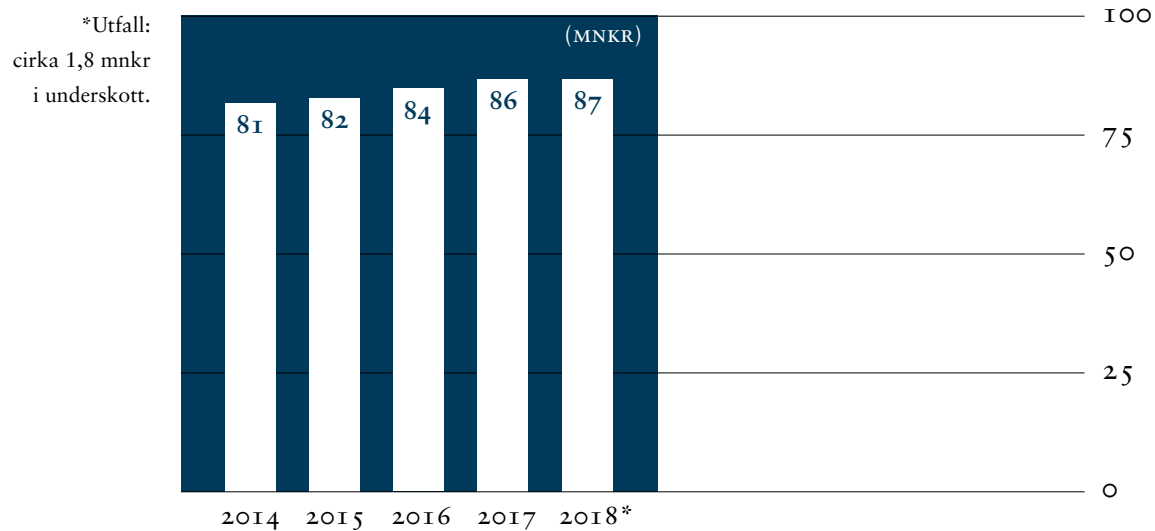

Totala balanser

Budget

Högsta domstolens ledamöter

ANDERS EKA, FÖDD 1961, LEDAMOT SEDAN 2013, ORDFÖRANDE SEDAN 2018

GUDMUND TOIJER, FÖDD 1956, LEDAMOT SEDAN 2007, AVDELNINGSORDFÖRANDE SEDAN 2016

ANN-CHRISTINE LINDEBLAD, FÖDD 1954, LEDAMOT SEDAN 2002

KERSTIN CALISSENDORFF, FÖDD 1955, LEDAMOT SEDAN 2003

JOHNNY HERRE, FÖDD 1963, LEDAMOT SEDAN 2010

AGNETA BÄCKLUND, FÖDD 1960, LEDAMOT SEDAN 2010

INGEMAR PERSSON, FÖDD 1954, LEDAMOT SEDAN 2010

SVANTE O. JOHANSSON, FÖDD 1960, LEDAMOT SEDAN 2011

DAG MATTSSON, FÖDD 1957, LEDAMOT SEDAN 2012

LARS EDLUND, FÖDD 1952, LEDAMOT SEDAN 2012

STEN ANDERSSON, FÖDD 1955, LEDAMOT SEDAN 2016

STEFAN JOHANSSON, FÖDD 1965, LEDAMOT SEDAN 2016

PETTER ASP, FÖDD 1970, LEDAMOT SEDAN 2017

MALIN BONTHRON, FÖDD 1967, LEDAMOT SEDAN 2017

ERIC M. RUNESSON, FÖDD 1960, LEDAMOT SEDAN 2018

Postadress: Box 2066 103 12 Stockholm
Besöksadress: Riddarhustorget 8, Stockholm